

Filkeháza

TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV
2017

TISZTELT FILKEHÁZAIK! TISZZTELT ÉRDEKLŐDŐK ÉS ÉPÍTKEZŐK!

*„Ez a föld, melyen annyiszor
Apáid vére folyt;
Ez, melyhez minden szent nevet
Egy ezredév csatolt’.
(Vörösmarty Mihály: Szózat)*

Egy település rengeteg szépséget, építészeti stílust és nem utolsó sorban a korok szellemét is magában hordozza. Nehéz megfogalmazni, mondatokba „zární” és átadni mindazt, ami községünk arculatát különlegessé teszi. Hosszú évszázadok alakították a tájat, környezetünket, ami most körülvesz bennünket. A nagy gondolatokat tettek követték, amelybe megingathatatlan hit is beszötte hálóját, ahogy családok telepedtek le településünkön, és szilárd alapokra építették házaikat.

Az itt élők mélyről fakadó hagyománytisztelete, és az ebből kadadó vágyuk a fejlődésre formálta és formálja napjainkban községünket.

A településképvédelméről szóló 2016. évi LXXIV. törvény végrehajtásának segítésére és szakmai támogatására lett a Településképi Arculati Kézikönyv megalapozva. A kézikönyv és az erre alapuló településképi rendelet segít abban, hogy a településen élő emberek, jobban vigyázzanak a helyi értékekre és megismerjék az ősatyák életét. Ez a hely, biztos pont mindenki számára. Otthon, ahol jó élni, dolgozni, tanulni, pihenni ahová mindig jó hazatérni. Környezetünk általunk, velünk együtt él, formálódik, fejlődik. Ezért fektetünk nagy hangsúlyt az épített és természeti értékek megőrzésével összhangban álló tudatos ütemezett fejlesztésnek.

A képekkel gazdagított kézikönyv a település bemutatásával, értékeink megismertetésével segítséget nyújt olvasóinak új otthonuk megteremtéséhez, sajátos környezetük kialakításához. Széles skálában mutat példákat a lakóházak, udvarok, előkertek megtervezéséhez. Segítséget nyújt egy olyan megjelenés kialakításához, amely illeszkedik a környezethez, és egységet biztosít az összhangban. Az eltérő stílusú településrészek közötti építészeti egyensúlyt hivatott megteremteni. Ám mindezekon felül, legfontosabb feladata az iránymutatás. Iránymutatás a közös otthon, a közös innovatív jövő kialakításához, melyet a közösségért építünk.

Csizmár Lászlóné
polgármester

TARTALOMJEGYZÉK

1. Bevezetés
2. Filkeháza bemutatása
általános településkép, településkarakter
3. Örökségünk
a településkép szempontjából meghatározó építészeti, műemléki, táji és természeti értékek, településképi jellemzők
4. Településképi szempontból meghatározó területek Füzérkajátán
eltérő karakterű területek lehatárolása, a településkép, arculati jellemzők és településkarakter bemutatásával
 - Történeti településrész
 - Beépítésre nem szánt terület
5. Ajánlások
a településkép minőségének formálására vonatkozó ajánlások: építészeti útmutató
 - Telepítés
 - Terepalakítás
 - Magasság
 - Tetőhajlásszög
 - Tetőforma
 - Szín
 - Tornácok
 - Ajtók, ablakok
 - Homlokzatképzés, anyaghasználat
 - Részletek
 - Kerítések, térfalak
 - Kertek
 - közterületek településképi útmutatója*
 - Utcák
 - Közterek, közparkok, közkertek
6. Jó példák: épületek, építészeti részletek
épületek, építészeti részletek (ajtók, ablakok, tornácok, anyaghasználat, színek, homlokzatképzés), kerítések, kertek, zöldfelületek kialakítása
7. Jó példák: sajátos építményfajták
sajátos építményfajták, reklámhordozók, egyéb műszaki berendezések

„Mert a legnagyobb örökség, amit adni lehet az utódnak, az otthon. Egy ház, akármilyen ház. De amelyiknek falát aggodás, szeretet, gondoskodás s a jövődők bizakodó hite emelte föl. És fák. Amiket nem azért ültetett valaki, hogy hasznukat lássa. Nem is azért, hogy önmagát mulattassa velük. Hanem azért, mert szépségre és jövődöre gondolt, békességre gondolt és a lelke tele volt derúvel. És ültette, egyszerűen azért, mert szerette a fát és a fákon keresztül akarta elmondani mindazt, ami az otthonnal kapcsolatban felgyűlt benne, s amiket szavakba önteni nem tudott.”

Wass Albert

BEVEZETÉS

Az építészetet szokásos megfagyott zeneként emlegetni. És valóban sok hasonlóságot találhatunk egy zenemű és az építészet között. Az építészet sokszínűségét a változatos utcák, terek, épületek sokasága adja, mint egy zenekarban a sokféle hangszer: vonósok, fúvósok, ütős hangszerek.

Ugyanakkor, ha ezek egymásra tekintet nélkül zenélnek, lehet külön-külön még szép a dallam is, amit játszanak, az összkép hamis. Ugyanígy a házak is lehetnek eltérőek egymástól, régiek, újak, más rendeltetésűek, de ha nincsenek tekintettel egymásra, zavaros, élehetetlen környezetet alakítanak ki.

A kézikönyv, a település bemutatásával, az értékek megismertetésével és az útmutató résszel segítséget kíván nyújtani. Mellyel feltárja az épített környezet szépségeit, valamint bevezeti az olvasót az építészeti értékek tárházába, hogy az építkezni vágyó olyan otthont hozzon létre, ami valódi büszkeséggel töltheti el. Mindemellett illeszkedik a település képéhez, illetve azt ízléssel viszi tovább.

Az ajánlások nem tekinthetők kötelező jellegűnek, a céljuk nem a tervezési szabadság megkurtítása, uniformizálása, hanem éppen a valós értékek megismertetése, a sokféle izgalmas lehetőség feltárása. Az unalomig másolt, giccses, sokszor import klónok helyett a település karakteréhez illeszkedő választási lehetőségek bemutatása, a nem diktált, hanem valódi szabadság megismertetése.

A kézikönyv nem egy merev, lezárt egész, hanem nyílt, folyamatos hozzászólást és változtatást lehetővé tevő kezdeményezés kíván lenni, ahogy a település története sem befejezett, hanem folyamatosan továbbíródik. Ezért, ha újabb szép ház születik, az bekerülhet, sőt be is kell, hogy kerüljön a könyvbe, hogy ezáltal büszke lehessen rá építtetője, tervezője, kivitelezője és a település egyaránt.

Egy ház elválaszthatatlan kapcsolatban van környezetével, szomszédjaival, településével. Valódi gyümölcse pedig csak annak a kapcsolatnak van, ahol a felek egymást megismerik, szeretik és békében élnek egymással. Igaz ez az emberi kapcsolatokról a zenén át egészen épített környezetünkig.

FILKEHÁZA BEMUTATÁSA

általános településkép, településkarakter

A terület Borsod-Abaúj-Zemplén megye észak-keleti részén helyezkedik el. Földrajzilag a Központi Zemplén, Abaúj-hegyalja, Szerencsi-dombság, Hegyalja, Hegyközi-dombság és a Vitányi rögök, kistájak alkotják.

A terület határai ÉK-en Sátoraljaújhelytől a 37-es főközlekedési útvonal a Legyesbénye Lúci-legelőt határoló alsóbbrendű aszfaltozott útig, amely a határt képezi Legyesbénye községig. Innen folytatólagosan a Legyesbényét Megyaszóval összekötő út a Kaptártanya leágazásig. A Kaptár, Ingvár, Nagy-répás dombok határai, ahol a mezőgazdasági területekkel találkozik, a mesterségesen kialakított halastóig. A további határt a tó természetes szegélye adja az ún.

Borjú-völgyi útig, majd be Monokig.

A Monokot Goloppal összekötő úttal folytatódik a Szerencs Hidasnémetit összekötő vasút vonalig. A továbbiakban egészen Zsujta vasútállomásig a vasútvonal tekinthető határnak a nyugati oldalon.

Zsujta vasútállástól a Gönc Felső-Kéked útvonal, a határig pedig a községből kivezető földút. A terület határát az országhatár képezi.

Első katonai felmérés 1763-1787

Második katonai felmérés 1806-1869

Harmadik katonai felmérés 1869-1887

Negyedik katonai felmérés 194

A természeti és társadalmi törvényszerűségek hatására alakult ki Filkeháza településszerkezete, a természetföldrajzi viszonyokon alapulva jött létre, melyek változásai hosszabb időt ölelnek fel. A természeti tényezők: domborzat, vízrendszerek, szél, napfény, csapadék stb. közül az első kettő befolyásolja legerőteljesebben a települések szerkezetét. Az első katonai felmérés szerint Filkeháza egyutcás község, jelenlegi formája szerint inkább halmaztelepülés jellegű. A szalagtelkeken külön-külön álló épületek ritkábban soros, gyakrabban kétsoros rendben csatalkoznak egymáshoz. Parasztudvaraira a tagolt épületelrendezés volt a jellemző.

Filkeháza község Borsod-Abaúj-Zemplén megyében, a Sátoraljaújhelyi járásban. Miskolctól közúton 89 km-re északkeletre, Sátoraljaújhelytől 18 km-re északnyugatra található. A hegyekkel körülvett település megközelíthető Hidasnémeti vagy Sátoraljaújhely felől, a 3-as és a 37-es főutat összekötő útról, Pálházán keresztül.

A település Borsod-Abaúj-Zemplén megye aprófalvai közé tartozik, lakóinak száma valamivel több, mint 100 fő. Első írásos említése 1481-ből maradt fent, ekkor a Filke család birtoka volt. Korábban a terület Füzér várához tartozott. A török időkben elnéptelenedett, és csak a XVIII. század közepén érkeztek ide görög katolikus vallású, szláv anyanyelvű, (ruszin és szlovák) telepesek, akik később fokozatosan elmagyarosodtak. A késő barokk stílusú, görög katolikus templom építése 1813-ban fejeződött be, és a környező települések görög katolikus központja lett. A község a XIX. században a Károlyi-uradalomhoz tartozott.

ÖRÖKSÉGÜNK

MŰEMLÉKI VÉDELEM

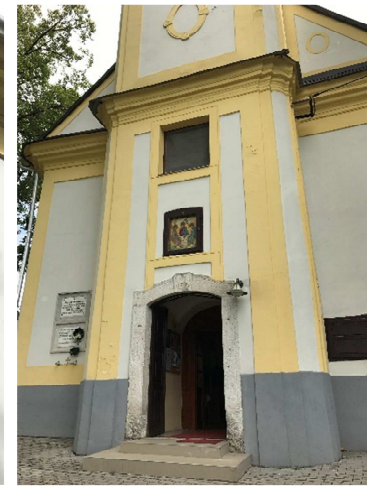
A település első okleveles említése 1481-ből származik, akkor a Filke család birtoka volt, innen ered tehát az elnevezése. Korábban ez a terület is a füzéri vár birtokaihoz tartozott, múltja tehát erősen kapcsolódik a vár történetéhez. A helytörténeti kutatások szerint a XVIII. század elejére elnéptelenedett, majd a XVIII. század közepén népesült be újra, jórészt görög katolikus vallású szláv anyanyelvű (szlovák és ruszin) telepeseikkel. A XIX. század első felében a gróf Károlyi család birtokolta ezt a falut is. A lakosság folyamatosan csökkent, és fokozatosan elmagyarosodott. Az itteni látnivalók közül figyelmet érdemel a késő barokk stílusú görög katolikus templom. A községben található Szentháromság görög katolikus templom műemléki épület, mely a patak völgybe települt község fölé magasodik. A történeti feljegyzések szerint Filkeházán már a XVII. században volt görög katolikus templom, de a ma látható 1804-13 között épült, a Szentháromság tiszteletére szentelték fel. A diadalívet kitöltő ikonosztáz 1906-07-ben készült, anyaga festett, részben aranyozott, faragott hárs- és fenyőfa. azonosító 2759 törzsszám 1285cím Rózsa Ferenc u. helyrajzi szám 73 védetség Műemléki védelem jelleg Építmény név jellemző Mai eredeti kategória Szakrális építmény

Az ikonosztáz ábrázolja a négy evangélistát, a nagyobb görög katolikus vallási ünnepeket, Krisztust és a tizenkét apostolt. Csúcsán a keresztre feszített Krisztus látható, tőle balra Szűz Mária, jobbra János apostol. A diadalíven olvasható felirat jelentése: „Dicsőség a magasságban Istennek”. Érdekesség a templom berendezési tárgyai között található középkori eredetű, kőből készült keresztelőmedence. A templom épülete felújításra szorul, az egyházközség és az önkormányzat közösen keresi a megoldást jelentő lehetőségeket. A parókia 1823-ban épült, legutóbb 2005-ben újították fel.

Helyi védelemre javasolt népi lakóépületek

TELEPÜLÉSKÉPI SZEMPONTBÓL MEGHATÁROZÓ TERÜLETEK

- TÖRTÉNETI TELEPÜLÉSRSZ
- BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLET
- VÍZGAZDÁLKODÁSI TERÜLET

TÖRTÉNETI TELEPÜLÉSRÉSZ

A község történeti településrésze a közintézményekkel és szociális valamint és jóléti intézmények tartoznak ide. Általánosak a soros elrendezésű, keskeny szalagtelkek. A település természetes központja a Rózsa Ferenc út mentén helyezkedik. A központi részben található a polgármesteri hivatal. Az egész településen megtalálhatók a népi építészet emlékei: kőépítésű, cseréppel, vagy palával fedett lakóházak.

A településközpont a település meghatározó területének minősül.

A nagyobb telkeken általában közintézmények találhatóak, szabadonálló vagy oldalhatáron álló beépítési mód alkalmazása mellett, magastető kialakításával.

A tetőgerinc kialakításánál a meglévő épületekhez, utcaképhez kell igazodnia. Utcával párhuzamos és merőleges gerincű épületek egyaránt megtalálhatóak. Az épületek sűrűn helyezkednek el a keskeny telkeken, illetve a telkeken lévő beépítési százalék is igen magas.

polgármesteri hivatal

faluház

A épületek általában nyeregtetős vagy sátoztetős kialakításban fordulnak elő, ettől eltérni csak szélesebb telek esetén javasolt. A településközpontban a lakóépületek változó telepítés és épület elhelyezés következtében jöttek létre.

Ha az épületeket megvizsgáljuk, látható, hogy elég kevés azon épület, melyet megőriztek, ill. megmaradt eredeti állapotában: ezek többnyire a Kossuth út és a Fő út mentén találhatóak. Az új épületek között - kevés kivétellel - nem találunk olyat, amelyik magán hordozza a településre jellemző építészeti arculatot. A Fő utcában, található néhány 100 éve épített lakóház, mely részben megőrizte az építési sajátosságokat.

Az utcai kerítés kialakításánál a környezet szép példáit vegyük figyelembe. Próbáljunk meg hozzájuk igazodni. Illeszkedő kerítés megvalósítására törekedjünk, szerkezetét és színét gondosan válasszuk meg. A teljesen tömör, vagy dróthálós kerítés kialakítása nem jó megoldás.

A részben áttört kerítést részesítsük előnyben. Az oldalsó és hátsó kerítések kialakításánál az anyag és forma megválasztásánál már a szomszéd féltől való intimszféra megvédésére kissé zártabb, rejtettebb kerítés alkalmazható.

FŐBB ILLESZKEDÉSI SZEMPONTOK:

- az új épület tervezés során a szomszédos épületek figyelembevétele mellett szükséges a magasság, tetőforma és tetőhajlásszög megválasztása
- kedvező utcaképet segítse a homlokzat kialakítása
- az épület rendeltetését tükrözze a homlokzat építészeti megoldásai
- az építészeti örökség közvetlen másolását kerüljük el
- a modern és a hagyományos formák közötti egyensúlyra kell törekedni
- hagyományos részletformák a modern épületeknél alkalmazhatók

Az illeszkedési szempontok a korszerű megoldások alkalmazását nem zárja ki. A hagyományos tömegformálási eszközök újragondolásából modern mai példák jöhetnek létre.

Az 1970-80-as évekbeli sáttortetős épületek a települések egyediségét bontotta meg. Kialakításuk során a meglévő utcaképet figyelmen kívül hagyták. Jellemző községünkre, hogy a lakóterületeknél alapvetően gazdag a zöldfelület, megfelelő hely kínálkozik a pihenő terület kialakítására.

A növények alkalmazása során természetes és hatékony eszközzel tudunk hangulatteremtő díszítést készíteni telkünkre. Árnyékoló szerepük az energiatudatos életmód egyik eszköze. A településképi egységességének megvalósulásához a ház utcafronti homlokzatának készítése során előnyösebb lehet, ahol nyeregtetős épületek sorakoznak nyeregtető kialakítása, ahol pedig sáttortetős épületek, a sáttortető alkalmazása.

A tetők hajlásszöge általános esetben 30-45° körül mozog, így nem árnyékoljuk le a szomszéd épületét, akár a tetőtér kialakítása is megtörténhet gazdaságos kialakítással. Keresztbe forduló belső épületszárnyat csak kellően széles telek esetén alkalmazzunk. A kertés házak rendelkezzenek külső megfelelő méretű tárolóval, melyek kialakítása a főépülettel összhangban, együtt tervezve valósuljon meg.

A kerítés megválasztásánál is törekedjünk a környezetünkben lévő jó példák alkalmazására. A településre nem jellemző tájjidegen anyagok felhasználása kerülendő. A teljesen tömör, átláthatatlan kerítés kerülendő.

BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLET

Jellemzően külterületen elhelyezkedő területek, ahol az állattenyésztés és a növénytermesztés épületei találhatóak meg. Filkeháza esetében ide soroljuk a pincesorot, a csillámpala bányát, belterületen a forrás környékét.

AJÁNLÁSOK

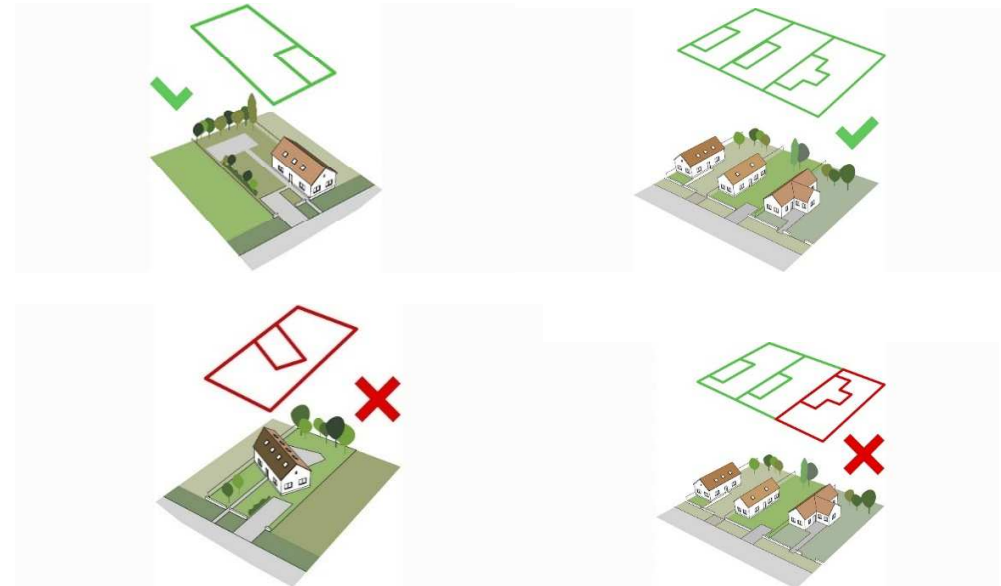
A településkép minőségi formálására vonatkozó ajánlások: építészeti útmutató

Arra a kérdésre, mitől szép egy lakóház, nem lehet egy mondatban válaszolni. Neves építészek és filozófusok a különféle megközelítések ellenére egyetértenek azonban abban, hogy a közhiedelemmel ellentétben a szépség nem szubjektív, nem részrehajló. Szép az, ami érdek nélkül tetszik. Mondja Kant. A szépség sokféle lehet. Borainkról sem mondhatjuk, hogy a vörösbor jó, a fehér nem. Tudva, hogy bizonyos alkalmakhoz, ételekhez jobban illik a vörös, mondhatjuk, hogy mi a rozét szeretjük. Ebben a fejezetben nem szeretnénk egyoldalúan állást foglalni, leszűkíteni a lehetőségeket. Viszont szeretnénk bemutatni, hogyan kerüljük el a legáltalánosabb hibákat. Ne járjunk úgy, mint a borász, aki gyakorlatlanul túlkénezi borát.

TÖRTÉNETI TELEPÜLÉSRÉSZ

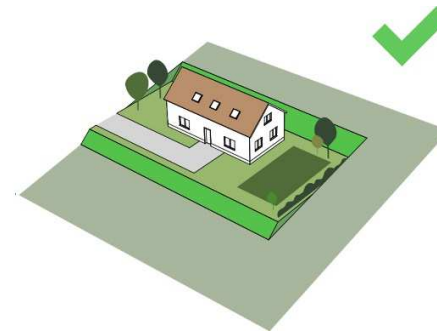
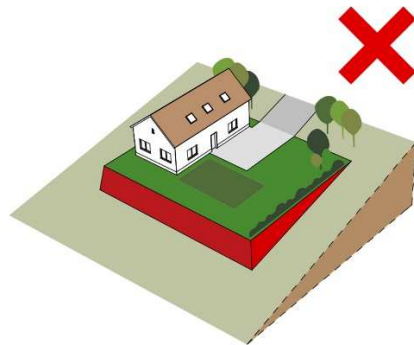
A településen, oldalhatáron álló, általában elhelyezkedésüket nézve az utcáfronthoz viszonyítva párhuzamosan elhelyezett épületek figyelhetők meg. A középületek szabadon álló beépítési mód szerint is előfordulnak, általában előkert nélküli keresztirányú kialakítással. Az épület mögött kialakítható a növényzettel határolt védett kert. Javasolt építészeti megoldások az utcára merőleges nyeregvető az utcai homlokzat csonkakontya, a deszkázott mintás oromfal a csonkakonty alatt az oldaltornácok (néhol körtornác) alkalmazása a tornácra futtatott növény a déli tájolás a téglalap alakú alaprajzi arány meszelt fal piros cserép virágos udvar a deszkapalánkos kerítés.

A környező épületek beépítése mellett rendezett utcakép. Javasolt a telek utcafronti részével párhuzamos vagy merőleges kialakítás.

TEREPALAKÍTÁS

Filkeháza történeti településrész terepviszonyai alapvetően dombos kialakításúak, a terepadottságok ezért indokolják a terepalakítást, de ajánlott a terepre való illesztéskor megfelelően telepített, terepre ültetett épület alkalmazása. Az ingatlanok beépítésénél célszerű a csaknem teljesen sík terület kialakítása legalább a családi ház közelében. A kertek vonatkozásában a tereplejtés kismértékben megengedett. A tereprendezésnél célszerű figyelembe venni az utcafronti terepszintet, valamint kerülni kell a szomszéd irányába történő túlzott terep feltöltést és földelszállítást. A terepalakításnál mindig végezzünk rétegenként tömörítést a megfelelő tömörség érdekében. Törekedjünk a lépcsőzetes kialakításra, támfalakat ne alakítsunk ki.

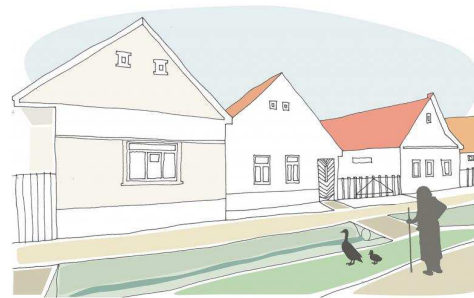
Ajánlott a terepre való illesztéskor megfelelően telepített, terepre ültetett épület alkalmazása.

MAGASSÁG

Az épületek magassága csaknem azonos. Az utcákon az ingatlanok általában földszintesek, de néhány épület esetén a többszintes kialakítással is találkozhatunk.

A meglévő épületek figyelembevételével kell az újabbakat elhelyezni, tehát hasonló magassággal kell kialakítani, mint a környezetében lévő többi ingatlant.

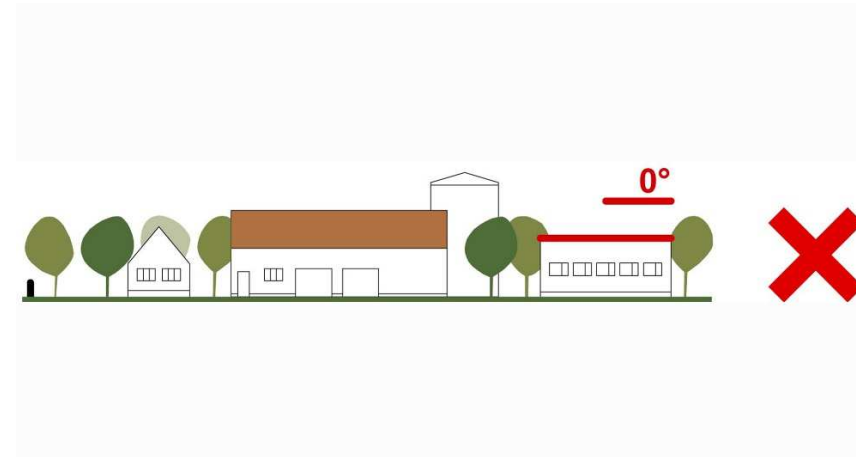
A magasabb többszintes épületek nem illeszkednek a község utcaképebe, kerüljük azok megvalósítását.

Javasolt az azonos magasságú épületek egyenletes utcaképeinek megalkotása. Az újonnan épülő épületeknek a meglévő magassághoz kell alkalmazkodniuk az egységesség érdekében.

TETŐHAJLÁSSZÖG

A településközpont épületeinek tetőhajlásszöge változó. A meglévő épületeknek hasonló hajlásszöggel kell épülniük, mint a környezetében lévők. A településközpont településrész utcaképebe a nem túl alacsony vagy a túl magas hajlásszöggel rendelkező épületek mégis feltételek mellett illenek a környezetbe, hiszen e településrészen az utcakép vegyes képet mutat. A feltételek, hogy a szomszédos ingatlanokkal mégis egységes képet mutatva tervezzük meg az épületet, szomszédjainktól ne térjünk el túlságosan.

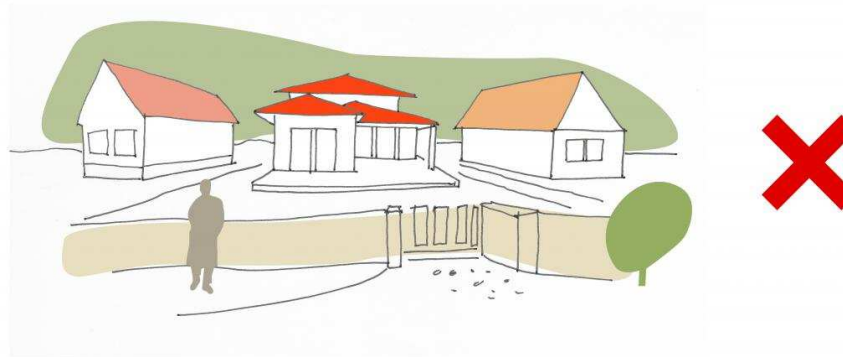

Javasolt a meglévő épülethez való illeszkedés a tetőhajlásszög kiválasztása esetén.

TETŐFORMA

A településrészen a családi házak tetőformája egyszerű nyeregtetős vagy sátoztetős. Új házak építésénél figyelembe kell venni a szomszéd lakóépületek tetőformáját.

Ha egy kialakult nyeregtetős házakból álló utcaképbe új lakóház épül, akkor oda nem tördelt tetőformájú épület kerüljön, hanem a szomszédokhoz hasonló nyeregtetős tetőformájú családi ház.

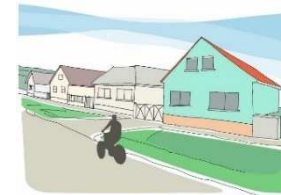

Azonos tetőformájú épületek egyenletes utcaképet alkotnak. Az egységesség érdekében az újonnan épülő házaknak is hasonló tetőformával kell épülniük.

SZÍNEK

Eltérő illeszkedés, eltérő szín- és anyaghasználat jellemzi a családi házakat, a színvilág nem túl változatos, hagyományos színekkel készült épületek jellemzik. (pl. vörös cserépfedés, szürke palafedés, világos színű homlokzatok)

Az új házak építésénél a meglévő épületek színvilágához illeszkedő anyaghasználat ajánlott. A kirívó és feltűnő színhasználat, a rikító színű fémlemez fedések és burkolatok nem elfogadhatóak.

A kirívó homlokzati színek alkalmazása nem ajánlott. A héjazat színének kiválasztása során az élénk színek alkalmazása nem javasolt, helyette a hagyományos színeket válasszuk.

TORNÁCOK

A népi építészet egyik könnyen felismerhető jellegzetes eleme az oldalsó oszlopos tornác. Filkeháza község szép számmal rendelkezik tornácos házakkal.

Ezek a terek készülhettek az épület anyagából vagy fából, később téglából vagy vasbeton pillérből. A tornác formájára, kialakítására számtalan példa kínálkozik. Az arányos tornácos épületek erősítik a település identitását és arculatát. E hagyományt az új családi ház kialakításánál, újszerű átgondolással tovább vihetjük otthonunkba.

A tornác, újraértelmezett modern stílusban akár a középületeken is megjelenhet. Fontos szerepe, hogy véd az időjárás viszontagságaitól. Akadálymentesítés esetén az épülethez feljutó rámpa is elhelyezhető benne.

AJTÓK, ABLAKOK

Jelentős megjelenési és hangulati befolyást jelent egy-egy nyílászáró kialakítása. A zárt épülettömeggel így nyitunk a külvilág felé, ezért nem mindegy, hogy ezt milyen módon tesszük meg. Filkeháza központjában a hagyományos nyíláskialakítás a jellemző. Jellegetes kétszárnyú, két vagy három osztatú ablakok, általában utcafronton szimmetrikus kialakítással. Új ház építésénél célszerű a környék családi házait körbejárni, és azokból meríteni saját otthonunkhoz, ezzel is gazdagítva az utcaképet.

HOMLOKZATKÉPZÉS, ANYAGHASZNÁLAT

A településrész épületeinek burkolásai, vakolatainak színezése egyre inkább kedvelt a tulajdonosok körében. Használat során ügyelni kell a végső összkép harmóniájára mind a lakóépület, és mind a környezet vonatkozásában. A túldíszített illetve túlszínezett épület hamar elveszíti érdekességét, ezután a tiszta, nyugodt településre zavaróan fog hatni. Egy jól megválasztott burkolat nem csak esztétikus, de az épületet is óvja a külső hatásoktól.

Funkcionális tekintet is figyelembe véve illeszkedjen a környezetébe az épület kialakítása, anyaghasználata, építészeti megoldásai, a homlokzat tagolása és a színvilága.

RÉSZLETEK

*Házunk és kertünk
találkozási pontjai
folyton változó,
gazdagodó élményt
nyújtanak. Évről évre,
évszokról évszakra más
képet mutatnak. A
növények az épületen
egyrészt
hangulatteremtő
díszítőelemek, másrészt
hatékony, természetes
eszközei az
energiatudatos
életmódnak -
árnyékolnak!*

*A növények fajtájának kiválasztásánál javasolt a környező táj és a korábbi tájhasználat növényeinek alkalmazása. Az inváziós növények alkalmazása nem megengedett, mivel ezek kordában tartása nehézségekbe ütközik. Javasolt növények a gyümölcsfák, a Hortenzia (*Hydrangea macrophylla*), az árnyliliom (*Hosta sp.*) és a puszpáng (*Buxus sempervirens*), margaréta (*Leucanthemum vulgare*) valamint tömegesen vannak jelen a kertekben a rózsák, petúniák és a muskátlik.*

KERÍTÉSEK, TÉRFALAK

Házaink kiegészítő elemei a kerítések, lámpák, postaládák, korlátok, melyek alakítják a végső képet, hangulatot. Ha kellően odafigyelünk, kellően igényesen választunk ki és valósítunk meg, akkor jön létre a megfelelő összkép a lakóépületünkkel. Ezek a részek sűrűbben cserélt elemek, akár már egy új festék, új színhasználat során tudunk változtatni rajta.

A kerítés kapcsolatot teremt a közterülettel, ugyanakkor elválasztja azt az ingatlantól. Térfalat képez, mely általában áttört, de kivételes esetben, amikor a magánterületünket szeretnénk óvni, akkor a tömör is megengedett. A településen vannak olyan formák és anyaghasználatok, melyek rendszeresen visszatérnek. A településközpontban a téglapillérek között ritkított fa deszkázatos, fémhálós kerítéseket találunk, egy a kert és az épület homlokzat is jól látszik.

Vegyük figyelembe a kerítés megválasztásakor az épület színezését és anyaghasználatát. A kapu hangsúlyosabb lehet, de ne hivalkodó. Az áttört kerítés a kertet és a házat is hagyja látni. A tömör kerítés kerülendő.

KERTEK

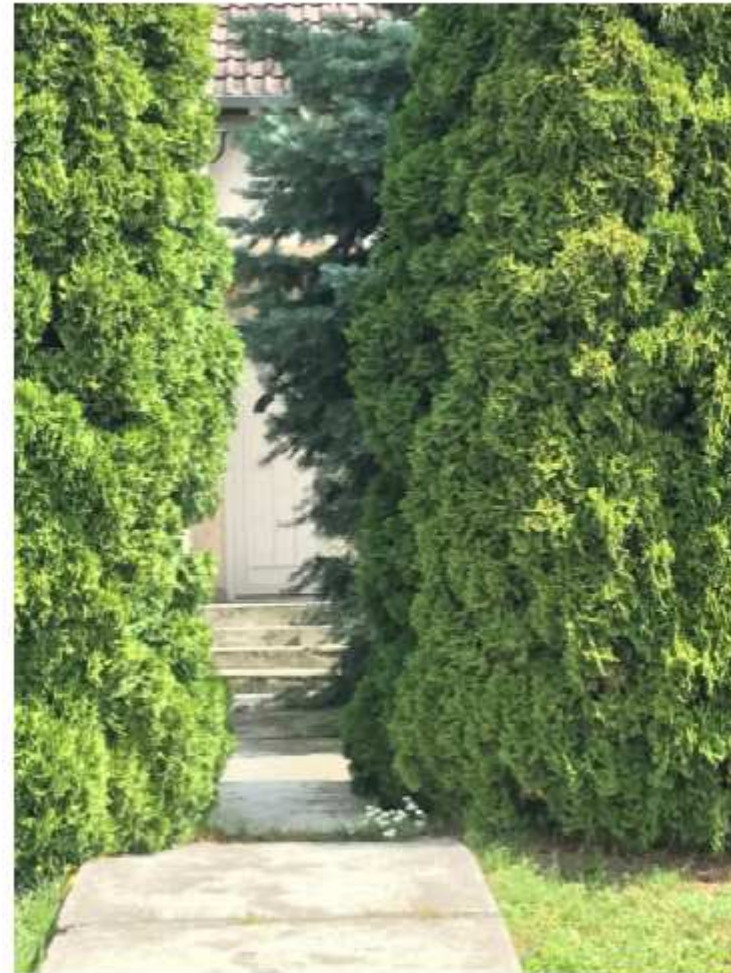
A településen a tájba illesztés során a hagyományos településkép megőrzése az elsődleges cél. Vegyük figyelembe a ház homlokzat kialakítását, a nyílászárók helyét, amikor az előkertbe cserjét vagy fát ültetünk. Takarjuk a kerti építményünket a növényekkel, hogy az jobban érvényesüljön. A meglévő fás szárú növényzetre a bővítések és felújítások során fokozottan ügyeljünk. Próbáljuk meg befolyásolni a növényzettel a ház méreteinek érzetét. Alacsony növényekkel a ház méretének növelését éreztetjük, a magas növényzettel csökkenthetjük.

A természettel való közvetlen kapcsolatot a kertünk teremti meg. Változása gyors, hiszen évszokról-évszakra változik, megújul. A változatosan kialakított növényvilág alkalmazásával az élőlények számára új élettereket biztosítunk. A hátsó kert nem csak a kikapcsolódást, pihenést szolgálja, hanem gyümölcsöket, zöldségeket is termeszthetünk bennük.

A kert nem csak védelmi szerepet tölt be, hanem díszítő szándéka is legalább oly annyira fontos. Gondozott, szép kertünkben nem csak magunk gyönyörködhetünk, hanem az éppen arra tévedők számára is jó benyomást kelthetünk, továbbá a település arculatához pozitívan járulunk hozzá. A növények telepítésekor érdemes olyan fajokat kiválasztani, amelyek nem csak virágukkal, hanem a levelükkel is díszítenek, így csaknem minden évszakban színesítik udvarunkat. A helyi hagyományokhoz illeszkedve az előkertben a kiskertet keretező, alacsony fa léckerítés alkalmazása javasolt, mely illeszkedjen az utcai kerítéshez és családi házunkhoz

UTCÁK

A településkép javításához sokszor nem szükséges nagy beavatkozás, a rendezettség érzésének elérése már fél siker. Látványos előrelépést jelent a közterületek karbantartása, megfelelő fenntartása, nem használt közterületi elemek elbontása, sérült elemek helyreállítása. Az eltérő felületek szétválasztása jelentős javulást eredményezhet. Az átalakuló településszélekre különösen nagy figyelmet kell fordítani. A nyomvonalas elemek felfűzik a települést alkotó darabkáit, ezért fontos az egységes kialakítás elérése. A községen áthaladók leginkább ezeken a vonalakon haladva alakítják ki a településről alkotott képüket. Kiemelkedő figyelmet kell biztosítani az infrastruktúra elemeinek kiépítésére, a nyomvonalvezetés megválasztására, a felszín feletti és az alatti elemek tájba illesztésére.

A településközpontban a szűkebb keresztmetszetekkel rendelkező utcákban kellemesen hangulatos utcaképek alakultak ki, fontos annak esztétikus harmonikus kialakítása, megtartása, hiszen az utcakeresztmetszet a telkek és az utcák viszonyát mutatja be, ezért fontos törekedni az egységes kialakításra. A parkolóhelyek kialakításának közelében ne alkalmazzunk gyepet, kerüljük a ráparkolást.

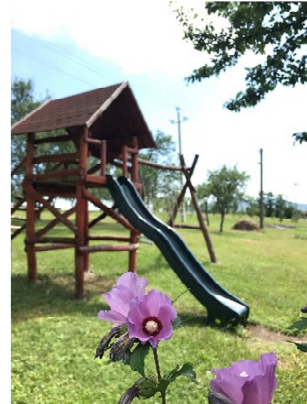

KÖZTEREK, KÖZPARKOK, KÖZKERTEK

A település, településrész azon találkozási pontjai ahol a természethez kapcsolódva, szabadban élhetjük meg a helyi közösséghez való hovatartozásunkat, a közösségi szabadterek. Megjelenésük fokozottan fontos, mivel ezeken a helyeken hosszabban tartózkodunk, ezért ezek a teresedések tervezését szakemberek végzik. A nem megfelelően kialakított tér használata a környezet gyors romlásához vezet. Egy-egy tér kialakításánál fontos felmérni a használók várható szokásait, számukat, a használni kívánt időszakot és jellegét. A tevékenységekhez és a közlekedéshez megfelelő számú és minőségű tereket szükséges biztosítani. A növényfajok megválasztása és ültetése során azok térigényét is figyelembe kell venni, számolva növekedésükkel, egymásra árnyékolásukkal.

Az utcakertek teremtenek kapcsolatot a magántelkek és a közterületek között, melyeket a településen élők maguk alakítják, gondozzák saját területüket. Egyéni megoldások során ügyeljünk arra, hogy azok illeszkedjenek, egységet alkossanak a már meglévő előkertekkel és szomszédok utcakertjével. Kerüljük a szemmagasságban takaró növények alkalmazását, legfőképpen a kereszteződésekben, utóbbinál a gépkocsiban ülők szabadkilátását ne akadályozzuk növényekkel. Telepítsünk max. 50-80 cm magasságokig növvő cserjéket.

BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLET

A településkép minőségi formálására vonatkozó ajánlások: építészeti útmutató

A területek beépítetlen jellegének megtartása a cél a már kialakult és értéket képviselő építmények karakterének megóvása mellett. A teleszerkezet és a területhasználat hosszú távú megőrzése a tájkarakter megőrzését szolgálja. A világítás kialakítása során a lefelé világító megoldásokat alkalmazzuk. Építmények elhelyezése nem ajánlott, a már meglévőknek pedig a folyamatos karbantartása, az ingatlan kaszálása, a becserjésedés megelőzése szükséges. A vízvezető csatornák karbantartására fokozott figyelmet kell biztosítani, a kezelősávot folyamatos kaszálással rendszerben kell tartani, hogy bármikor járható legyen.

JÓ PÉLDÁK: ÉPÜLETEK, ÉPÍTÉSZETI RÉSZLETEK

Épületek, építészeti részletek (ajtók, ablakok, tornácok, anyaghasználat, színek, homlokzatképzés), kerítések, kertek, zöldfelületek kialakítása.

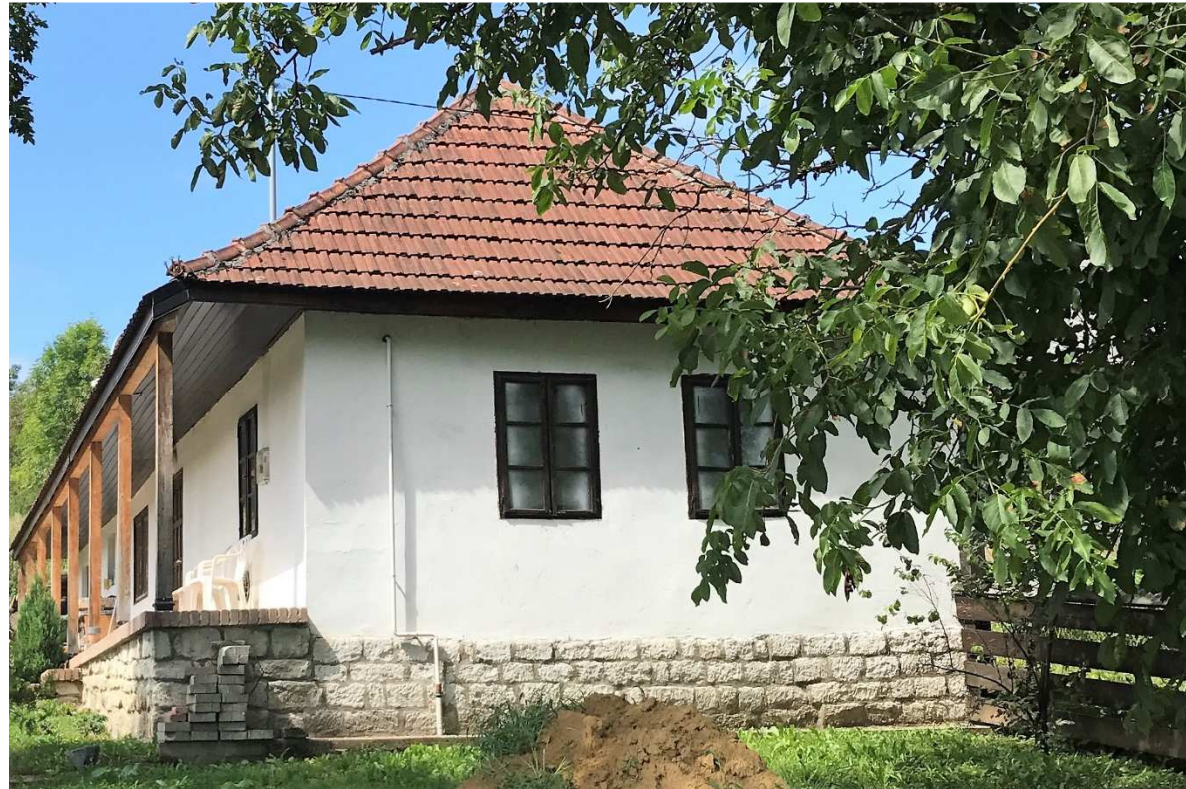
Ahhoz, hogy tudjuk, kik vagyunk és hova tartunk az életünkben, elengedhetetlen a múltunk ismerete és hagyományaink tisztelete, ápolása. Ezt a gondolatot az élet minden területén alkalmazhatjuk, így az építészetben is. Lehetőségeinkhez képest törekedjünk arra, hogy a hagyományos építészeti elemeket, motívumokat megőrizzük, és tovább örökítsük az elkövetkezendő nemzedék számára.

Az épület homlokzatán, a lábazaton alkalmazott színek és anyagok harmonizálnak egymással, ugyanez elmondható a tetőfedésre használt anyag és színválasztás esetében is és a kovácsoltvas kerítés is harmonizál az épület egészével.

A jól kitalált egyszerű, de igényesen, szépen kivitelezett részletek gazdagítják épületeinket. Egy-egy jól megválasztott anyag vagy burkolat ötletes felhasználása, egy eresz, vagy tetőcsatlakozás, párkány részlet jó minőségben elkészítve díszítőelemként is felfogható. Az apró részletek határozzák meg egy épület végső karakterét, ezért figyeljünk oda a kivitelezés során mit és hogyan akarunk megmutatni egyedi elképzelésinkből a világ számára.

JÓ PÉLDÁK: SAJÁTOS ÉPÍTMÉNYFAJTÁK

Sajátos építményfajták, reklámhordozók, egyéb műszaki berendezések

Az épületek és növényeken túl az utcaképhez ugyanúgy hozzátartoznak a cégérek, reklámfelületek és hirdetőtáblák. Fontos, hogy szolgáltatásunkat úgy hirdessük, hogy az ne legyen a járókelők rosszallásának kiváltása, mindösszesen a figyelemfelhívás legyen a cél olyan tájékoztatóval, mellyel az utcaképet és településképet szebbé teszi. Elengedhetetlen, hogy a megválasztott cégér, cégtábla az épület jellemzőihez alkalmazkodjon.

Kitekintés – néhány jó példa helyben alkalmazható sajátos épületre, építészeti részletre

Jelen munkarészben olyan épületekre, épületrészekre láthatunk jó példákat, melyek a település jövőképeinek kialakítása során lehetnek meghatározóak. A településen, bizonyos részein van lehetőség a mai kortárs, modern építészeti elemeivel felruházott lakóépületek elhelyezésére.

Fontos azonban, hogy új házunk tervezésekor vegyük figyelembe környezetünket. Figyeljünk a telkünket körvevő lakóépületek magasságra, tetőformájára, telepítésére.

Azonos magasság, formavilág megtartása mellett alkalmazhatunk olyan modern épületmegoldásokat, melyek modern külsővel ruházzák fel épületünket.

Jelen épületeken alkalmazott homlokzati anyagok, a kert felé néző hátsóterasz és az egyedi homlokzatkialakítás jó példaként szolgálhat a modern, letisztult építészetet kedvelők számára.

Napjainkban sok szó és politikai nyilatkozat hangzik el a község, a vidék gazdasági, társadalmi felemelésének szükségességéről. Szándék és ígéretetek vannak a gazdasági támogatásra, a biztonságos élet megteremtésére, a hagyományok megbecsülésére. A község problémái e területeken égetően sürgős beavatkozásokat követelnek. Így remény van arra – ha ez a remény egyelőre nélkülözi is a megvalósítás biztosítékait – de remény van arra, hogy a község visszanyeri évezredek küldetését, ami a föld megtartása és megművelése; a község visszaveszi nemzetmegtartó képességét, ami az ország számára népesedési és szellemi aranytartalék; és a község újratermi hagyományait, ami egészséges közösségeket jelent a hit, az önérték és az összetartozás érzésének újraépítésével.

Ha a reményt valami isteni lélekerősítéssel határozott céllá lehet erősíteni, akkor a fejlődés a vidék természetes gazdálkodásának újraépítésével kezdődik. Majd a sorvadó falvak újranépesítésével folytatódik, s nem utolsó sorban a közösségek, a községlakosság szellemi, szakrális, kulturális egyesítésével válhat teljessé.

Javasoljuk a felújítások terén a helyi elit irányításával az épületek pusztá karbantartása egy olyan szociális program lehetne, amely néhol már elindult (például Terény erre ragyogó példa, vagy a Tolna megyei Závod). Egy-egy helyi vezető, építész, értelmiségi a községfejlesztést arra építi fel, hogy „dolgozzunk a házon”. Ez régen természetes volt, de most újra fel kell hívni rá az emberek figyelmét. Ha nincsen más munka, a házakon és a házak körül mindig akad tennivaló.

IMPRESSZUM

FILKEHÁZA KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA
ugyfelszolgalat@kishutakorjegyzoseg.hu
Filkeháza, Rózsa F. út 46.
Tel: 06-47-570-037
Főépítész: Dudás Ede István
dudas.ede1@t-online.hu

SZERKESZTETTE: NYÍRSÉGTERV KFT.
SZÖVEG: NYÍRSÉGTERV KFT.
FOTÓ: NYÍRSÉGTERV KFT.
BORÍTÓ: NYÍRSÉGTERV KFT.
GRAFIKAI TERVEZÉS: NYÍRSÉGTERV KFT.
MUNKATÁRS: DUDÁS MARIANNA
BETŰTÍPUS: Titillium, Gill Sans Ultra Bold, Calibri

Felhasznált irodalom: muemlekem.hu objektumok, adatbázis kereső, wikipédia, a szabad enciklopédia, hatályos településrendezési eszközök., tirek.hu,

Készült Magyarország kormánya megbízásából a településkép védelméről szóló 2016. évi LXXIV. törvényhez kapcsolódóan.

Építészeti útmutató ábrái: Településképi Arculati Kézikönyv egyeztető felületének ábragyűjteménye a Lechner Tudásközpont Területi, Építészeti és Informatikai Nonprofit Kft honlap felületéről

A kézikönyvben felhasználásra került a Magyarszéphegy Településképi Arculati Kézikönyv egyes szövegbetétei.

Filkeháza, 2017.

